

TARİHİN TANIMI VE KONUSU

Tarih hakkında farklı dönemlerde değişik tanım ve yorumlar yapılmıştır. Bu farklılıklar bir görüş ve düşünce çeşitliliği açısından önemlidir. Bu tanımlar bir yandan tarihin tanım ve kapsamının genişliğini belirtirken diğer yandan onun insan hayatındaki vazgeçilmezliğini dile getirmektedir.

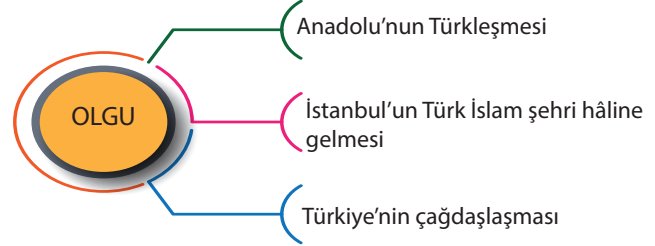
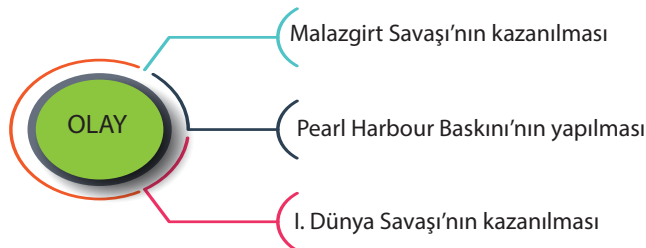
Tarih, insan topluluklarının geçmişteki yaşayışlarını (boy, klan, beylik, devlet, inançları, kültürleri, sanat anlayışları), birbirleriyle ilişkilerini (savaş, barış, kültürel etkileşim, ticari etkinlikler), neden-sonuç ilişkisi içerisinde (olayların birbiri üzerindeki etkileri) yer ve zaman göstererek, belgeler ışığında objektif (yansız) olarak inceleyen sosyal bir bilimdir. Tarihin konusu insan ve insanın meydana getirdiği olaylar ve olgulardır.

Best Bilgi

Tarih, esas olarak insanın bilinçli faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan eserleri ve değişimleri konu edinir. Bununla birlikte insanın iradesi dışında gelişen olaylarla da ilgilenir. Çünkü bu tür olaylar insanlık tarihinin akışını değiştirir. Örneğin bir veba ya da Covid 19 salgını kitlesel ölümlere yol açarak devletlerin askerî, ekonomik açıdan ve nüfus bakımından zayıflamasına yol açabilir. Orta Asya'da yaşanan kuraklık ve kıtlık tarihin konusu değilken bu doğa olayı sonucundaki göçler tarihin konusu olabilir.

Olay ve Olgu

Tarih biliminin araştırma konusu içerisine giren iki önemli unsurdan birincisi olay, diğeri ise olgudur. **Olay** tarihte insanlığı etkileyen siyasi, askerî, sosyal, kültürel, ekonomik, dinî alanlarda kısa sürede meydana gelen gelişmelerdir. **Olgu** ise tarihte insanlığı etkileyen olayların ortaya çıkardığı sonuçlara göre uzun sürede meydana gelen değişimlerdir.

Olay ve Olgu Arasındaki Farklar

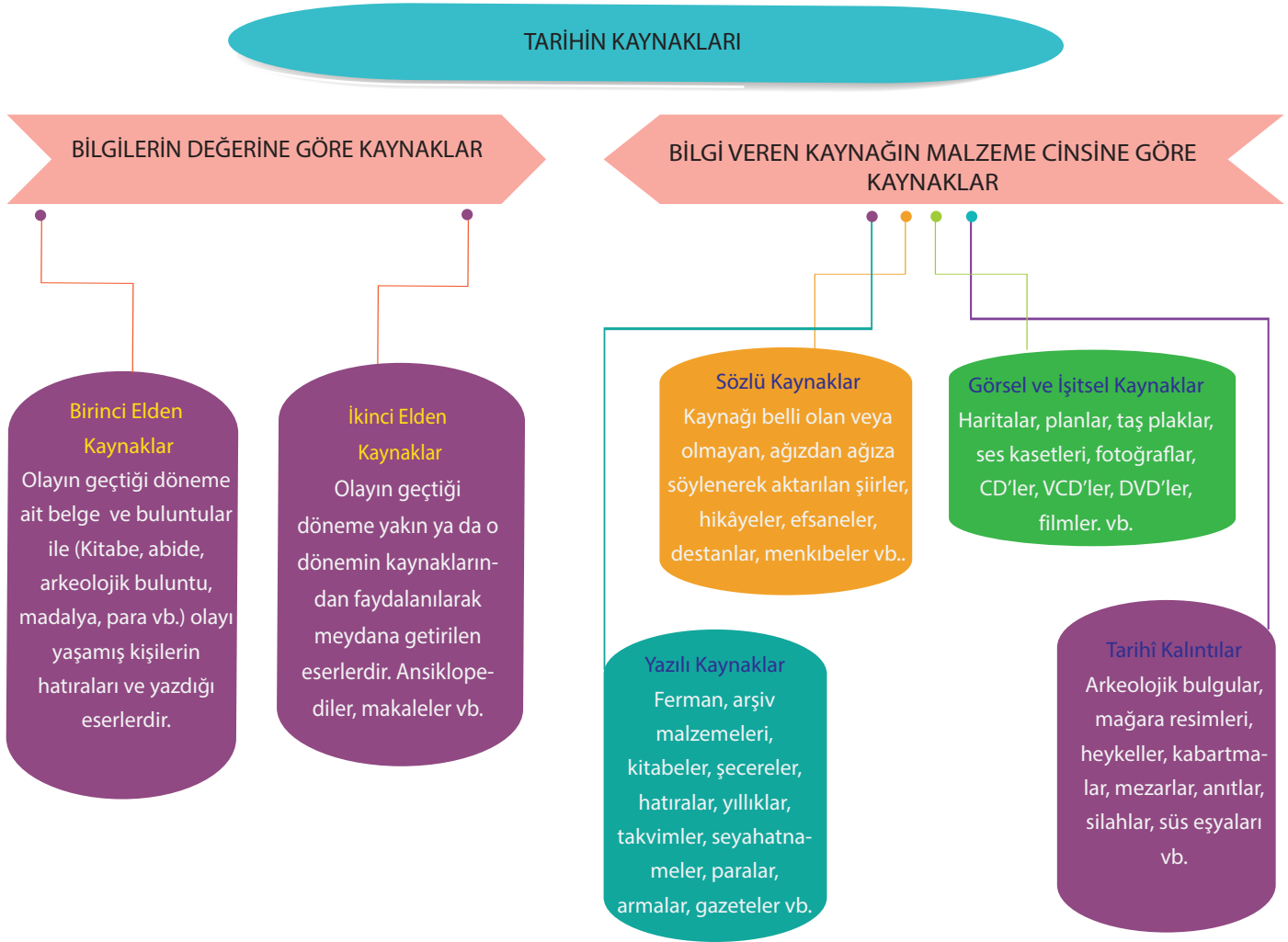
OLAY	OLGU
Başlangıç ve bitiş süreleri bellidir.	Geneldir, çok sayıda örneği vardır. Tekrar edebilir.
Somut bilgiler içerir, yer ve zaman bildirir.	Soyuttur, belirli bir yer ve zaman söz konusu değildir.
Kendine özgü özelliklere sahiptir, biriciktir. Tekrarlanamaz.	Uzun sürede meydana gelir, süreklilik gösterir.

TARİHİ OLAYLARA BAKIŞ AÇISI

- Tarihî olaylar geçmişte yaşanmış olup tekrarlanamaz. Bu yüzden tarih araştırmalarında deney ve gözlem yönteminden yararlanılamaz. Olaylar sağlam kaynaklara dayandırılarak açıklanmalıdır.
- Tarihî olaylarla ilgili kural koymak, genelleme yapmak mümkün değildir. Her olayın kendine özgü nedenleri, sonuçları ve özellikleri vardır.
- Tarihî olaylar açıklanırken yeri ve zamanı belirtilmelidir. Olayın yer ve zamanının bilinmesi, olayın neden ve sonuçlarının açıklanmasını kolaylaştırır. Olaylar arasında neden-sonuç ilişkisi kurulmalıdır.
- Araştırılan konular objektif (tarafsız) bir şekilde incelenmeli ve aktarılmalıdır. Araştırmacılar duygularıyla, ulusal ve dinî kimlikleriyle hareket etmemelidir.
- Olaylar meydana geldiği zamanın değer yargılarıyla incelenmeli, günümüzün değer yargıları ile yorumlanmamalıdır.

TARİH BİLİMİNİN YÖNTEMİ

Sosyal bir bilim olan tarih, bilinmeyi kendi yöntemleriyle keşfetmeye çalışır ve bilimsel bilgiyi ortaya çıkarmak için kaynaklardan yararlanır. Tarihi, deney ve gözlem yapma imkânına sahip olmadığı için geçmişte incelerken kaynak olarak adlandırılan tarihi belgelerden yararlanır.

Tarih Araştırmalarında Takip Edilen Yöntemler

- 1. Aşama: Kaynak Arama (Tarama):** Araştırma konusuyla ilgili kaynaklara ulaşılması aşamasıdır.
- 2. Aşama: Tasnif (Sınıflandırma):** Tarihiçilerin kaynak aramasından sonra elde etmiş oldukları verileri zamana, mekâna (yere) ve konuya göre bölümlere ayırarak düzenlemelerine "tasnif" denir.
- 3. Aşama: Tahlil (Çözümleme):** Elde edilen verilerin yeterli olup olmadığının kontrol edilmesine tahlil denir. Bu aşamada eksiklikler tamamlanır, veriler gruplandırılır. Eldeki malzemeler kullanıma hazır duruma getirilir.

4. Aşama: Tenkit (Eleştiri): Tarihiçi, bu aşamada elde edilen verilerin gerçek veya sahte olup olmadığını "tenkit" yaparak değerlendirir. Çünkü doğruluğuna ve sağlamlığına güvenilen malzemeler gerçek kaynak değeri taşır. Doğruluğu araştırılmadan yapılan çalışmalar sonucunda yazılmış eserler tarihi eser niteliği taşımaz.

5. Aşama: Terkip (Sentez): Bu aşamada kaynaklar bir araya getirilerek sonuca ulaşılır ve kitap yazımı gerçekleştirilir. Tarihiçi araştırma konusuyla ilgili bütün verileri tek tek ele alır ve birbirleriyle ilişkileri çerçevesinde inceleyerek bir yoruma ulaşır.

Best Bilgi

Tarihî olaylar, gerçekleştiği dönemin siyasal, sosyal, kültürel, dinî ve ekonomik özelliklerini yansıtır. Bu nedenle araştırmacılar, araştırdıkları olayın meydana geldiği dönemin şartlarını dikkate almalıdır.

Tarihî olayların günümüzün değer yargıları ve bakış açısıyla değerlendirilmesi geçmişin doğru analiz edilmesine engel olur. İnsanlık günümüzdeki uygarlık düzeyine geçmişin bilgi ve tecrübesiyle ulaşmıştır.

Teknolojik gelişmeler, insan hakları, ekonomi vs. alanlarda geçmişte olduğundan çok daha ileri aşamaya geçilmiştir. Günümüzdeki gelişmişlik düzeyini ölçü olarak geçmişini değerlendirmek şüphesiz haksızlık olur.

NEDEN TARİH ÖĞRENİYORUZ?

- 📖 Tarih, milletin ortak hafızasıdır. Bu nedenle millî ve toplumsal kimliğin inşasında önemli rol oynar. Tarih bireylere yaşadığı toplumun geçmişini öğretmek kişinin kendi milletine adanmışlık duygusuyla bağlanmasını sağlar.
- 📖 Tarih millî değerlerin aktarılmasını sağlayarak bireylerin özgüven sahibi olmalarına katkı yapar. Atatürk bu durumu, "Türk çocuğu, ecdadını tanıdıkça daha büyük işler yapmak için kendinde kuvvet bulacaktır." sözüyle vurgulamıştır.
- 📖 Tarih toplumlarda millî bilinci uyandırarak millî birlik ve beraberliğin güçlenmesini, toplumdaki manevi değerlerin gelişmesini sağlar.
- 📖 Tarih insanlığın ortak hafızasıdır. Tarih eğitimi sayesinde farklı ulusların deneyimleri ve toplumlar arasındaki etkileşim öğrenilir.
- 📖 Tarih bilimi uyguladığı yöntem gereği bireylerde araştırma ve kanıt kullanma becerisini artırır. Olay ve olgular arasında neden-sonuç ilişkilerini ortaya koyarak bireylerde çok yönlü düşünme yeteneğini geliştirir ve bireyler tarihî süreçte meydana gelen değişimleri ve süreklilikleri algılar.
- 📖 Tarih; geçmişin ışığında bugünün ve yarının aydınlatmasını sağlar. Böylelikle geçmişteki hataları tekrar etmeyen toplumlar, gelecekle ilgili doğru planlama ve analizlerle daha iyi bir yaşam düzeyine ulaşır.

- 📖 Tarih uygarlığın farklı toplumların katkılarıyla geliştiğini ve insanlığın ortak mirası olduğunun anlaşılmasını sağlar. Böylece milletler arasında sevgi ve barış hislerini güçlendirir.

Best Bilgi

Tarih, devletlerin ulusal bilinç oluşturmak için kullandıkları en önemli araçlardan biridir. Tarihin bu amaçla kullanımı modern toplumlarda olduğu gibi kabile toplumlarında da görülmektedir. Kabilenin geçmişte taraf olduğu savaşlarda elde ettiği başarılar, nesilden nesile nakledilerek kabile kimliğini güçlendiren bir araç olarak kullanılmıştır. Modern devletler bugün siyasi ve ekonomik hâkimiyetlerini güçlendirebilmek için tarihi bir araç olarak kullanırlar. Bir yandan kendi tarihlerini oluşturarak vatandaşlarına ulusal kimlik ve vatandaşlık bilinci verirken diğer yandan rakiplerinin ve hâkimiyet alanlarına dâhil etmek istedikleri milletlerin tarihlerini öğrenerek onlara karşı politikalar geliştirirler.

TARİHE YARDIMCI BİLİM DALLARI

Tarihi diğer beşeri ve sosyal bilim dallarından ayıran en önemli fark; diğer bilimler insanı veya doğayı bir yönüyle ele alırken tarih, insanı her yönüyle ve bütün yaptıklarıyla anlamaya ve anlatmaya çalışmasıdır. Bu yüzden tarihçilerin çalışma yaptıkları alanlarla ilgili farklı bilim dallarından faydalanması bir zorunluluktur.

Bu yöntem,

- 📖 Araştırmaların bilimsel değerinin artmasını
- 📖 Çalışmaların kolaylaşmasını ve zenginleşmesini
- 📖 Olayların doğru bir şekilde yorumlanmasını ve aydınlatılmasını sağlamıştır.

Coğrafya

Yer bilimidir. Yeryüzünün fiziksel ve sosyal özelliklerini, insan topluluklarının yeryüzü ile olan ilişkilerini ortaya koyarak bunların tarihsel olay ve olgular üzerindeki etkilerini açıklayıp tarih bilimine yardımcı olur.

Arkeoloji

Kazı bilimidir. Toprak ve su altındaki kalıntıları ortaya çıkararak özellikle tarih öncesi dönemlerin aydınlatılmasında tarihe yardımcı olur.

Paleografi

Ferman, berat, vakfiye ve benzeri belgelerin yazılarının okunması ve anlaşılmasında tarihe yardımcı olur.

Nüsmatik

Eski paraları inceleyerek toplumların siyasi, ekonomik ve sosyal yapısının anlaşılmasında tarihçilere yol gösterir.

Antropoloji

İnsan ırklarını inceler. İnsanların iskelet gibi fiziki özelliklerini inceleyerek eski dönemlerin aydınlatılmasında tarihe yardımcı olur.

Filoloji

Diller arasındaki ilişkilerden yola çıkarak topluluklar arasındaki soy birliğini, kültürel etkileşimi aydınlatarak tarihe yardımcı olur.

Heraldik

Devletlerin kullandığı armaları inceleyen bilim dalıdır.

Diplomasi

Ferman, antlaşma metinleri, şerhi sicilleri vb. belgeleri inceleyerek tarihe yardımcı olur.

Epigrafi

Anıtlar üzerindeki yazıları ve kitabeleri inceleyerek tarihe yardımcı olur.

Etnografya

Toplumların sosyal ve kültürel yapılarını inceleyerek tarihe yardımcı olur.

Kimya

Karbon 14 yöntemiyle tarihî nesnelerin yaşının hesaplanmasında tarihe yardımcı olur.

Kronoloji

Tarihî olay ve olguların zamanının bilinmesinde ve oluş zamanına göre sıralanmasında tarihe yardımcı olur. Bir olayın ne zaman meydana geldiğinin bilinmesi tarihî nitelik kazanabilmesi için gereken şartlardan biridir.

Edebiyat

Tarihî roman, hikaye, masal, şiir gibi edebiyat eserlerini inceleyerek tarihe yardımcı olur.

Sanat Tarihi

Toplumların kültürel ve sanatsal gelişimleri hakkında tarihe yardımcı olur.

TARİHİN DÖNEMLENDİRİLMESİ VE TAKVİMLER

Isaac Newton

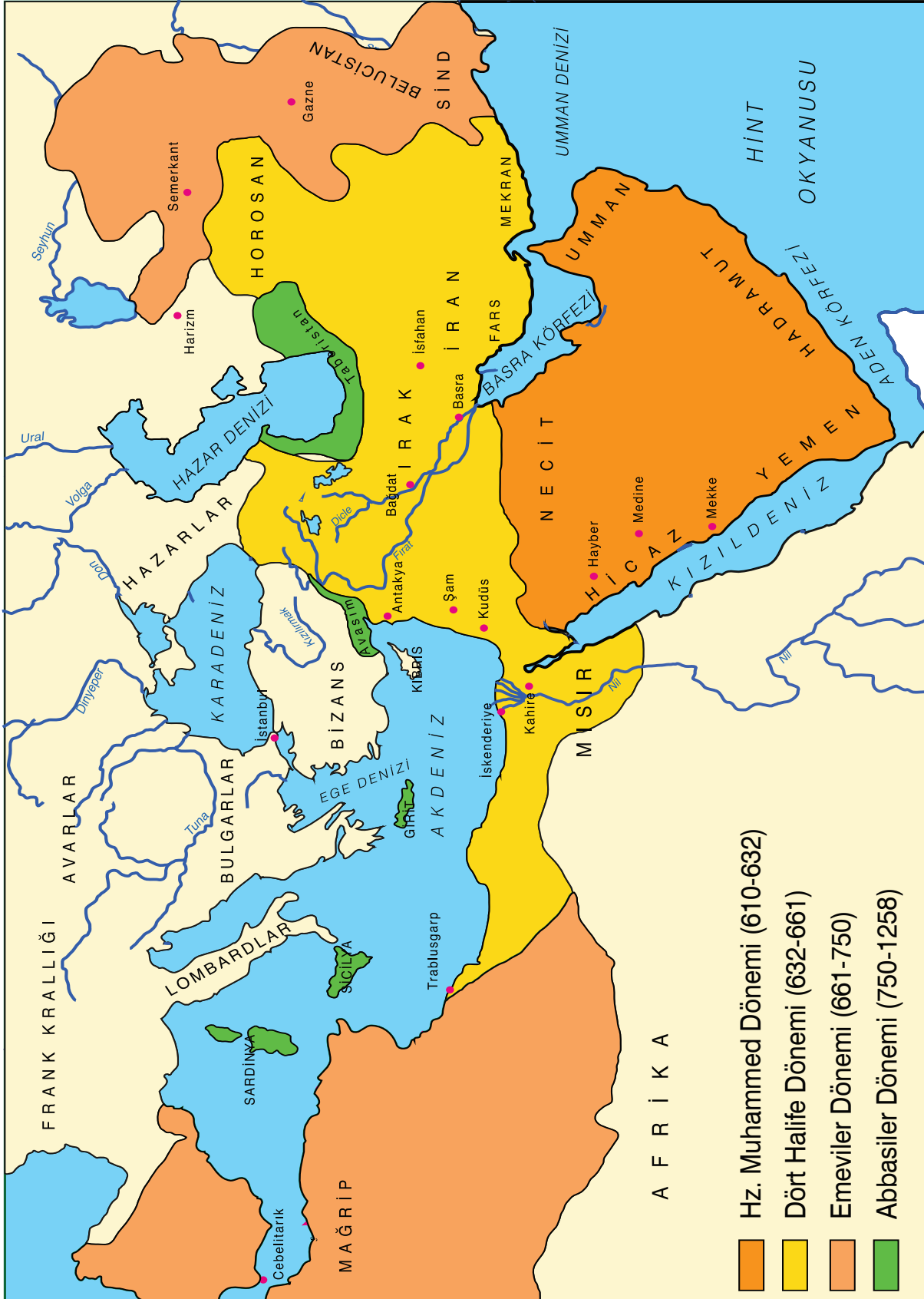
Zaman; ezeli ve ebedî, öncesiz ve sonrasız bir akış olup hep ilerleyen bir şeydir. Başı ve sonu olmayan bir ırmak gibi evren ve maddeden bağımsız olarak yatağında akmaktadır. Başka varlıklar ister olsun ister olmasın, ay ve gün ister dönsün ister dönmesin, ister uyanık isterse uykuda olalım, zaman durmadan yoluna devam eder, dakika ve anları arkada bırakır. Olay ve maddeler ister olsun isterse olmasın, zaman yine zamandır ve ebediyete kadar akışını sürdürür.

İnsanlığın ortaya çıkışıyla birlikte insanın karşılaştığı temel sorunlardan biri, zamanı anlamlandırmak olmuştur. İnsan, geçmişini bir düzene sokmak için asır, çağ, devir gibi terimlere başvurmuştur.

Tarihî olayların daha rahat incelenmesi, araştırılması ve öğrenilmesi için tarihçiler tarihi belirli dönemlere (çağlara) ayırmıştır. Yazı sayesinde tarihin kaydını tutmaya başlayan insanoğlu yazının icadı bir dönüm noktası olarak kabul etmiştir. Bunun sonucunda yazıdan önceki zamanlar tarih öncesi, sonraki zamanlar ise tarihî dönemler olarak adlandırılmıştır.

MÖ tarihleri Milat Takviminin başlangıcından geriye doğru gittikçe, MS tarihleri ise Milat Takviminin başlangıcından günümüze doğru geldikçe sayısal değer olarak artar. Bundan dolayı MÖ iki tarihten sayısal değeri büyük olan küçük olandan daha eski bir tarihi gösterir.

Herhangi bir yılın kaçınıcı yüzyıla ait olduğu basit bir yöntemle hesaplanabilir. Örneğin Kök Türk Devleti'nin kuruluş tarihi 552'dir. Bu sayının sondan iki rakamı silindiğinde geriye 5 rakamı kalır. Buna 1 eklendiğinde 552 yılının VI. yüzyıla ait olduğu ortaya çıkar. Aynı işlem Malazgirt Savaşı'nın kazanıldığı 1071 yılı için uygulandığında önce 7 ve 1 rakamları atılır. Geride kalan 10 sayısına 1 eklendiğinde de savaşın XI. yüzyılın üçüncü çeyreğinde gerçekleştiği bulunur.

İslamiyet'in Yayılışı

Cephe	Kiminle savaştı?	Cephede savaş hangi birliklerle yürütüldü?
Doğu	Ermeniler	XV. Kolordu
Güney	Fransızlar Ermeniler	Kuvay-ı Milliye
Batı	Yunanlılar	Önce Kuvay-ı Milliye sonra düzenli ordu

Tabloda verilen bilgilere bakarak Kurtuluş Savaşı ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- Doğu Cephesi'nin TBMM'den bağımsız açıldığı
- Anadolu'nun büyük bölümünün savaş alanı hâline geldiği
- Güney Cephesi'ndeki mücadelenin halk tarafından yapıldığı
- Ermenilerin Anlaşma Devletleri ile iş birliği yaptığı
- Batı Cephesi'ndeki direnişin zaman içinde daha etkili hâle getirildiği

- Temsil Kurulu Sivas Kongresi'nden sonra Kılıç Ali ve Yörük Salim Bey'i Maraş'ta, Yüzbaşı Ali Saip Bey'i Urfa'da, Topçu Kemal Bey, Piyade Yüzbaşı Osman Bey ile Yüzbaşı Ratip Bey'i Adana'da ve Teğmen Said Bey'i Antep'te görevlendirmiştir.

Temsil Heyetinin bu tutumuyla ulaşmak istediği amaç aşağıdakilerden hangisidir?

- Düzenli orduyu güçlendirmek
- Ankara Antlaşması'nın uygulanmasını sağlamak
- Ermenilerle mücadelede 15. Kolordu'ya destek olmak
- Anzavur Ayaklanmasını bastırmak
- Güney Cephesi'nde Kuvay-ı Milliye'yi örgütlemek

- Aşağıdakilerden hangisinin Türkiye'nin egemenliğine ve toprak bütünlüğüne yönelik tehditleri azalttığı savunulamaz?**

- Gümrü Antlaşması'nın
- I. İnönü Savaşı'nın
- Moskova Antlaşması'nın
- Kütahya-Eskişehir Savaşlarının
- Sakarya Meydan Savaşı'nın

- Mondros Ateşkesi'nden sonra Anadolu'da başlayan işgallere karşı halkımızın ve TBMM'nin aşağıdaki çalışmalarından hangisinin genel bir seferberlik özelliği taşıdığı söylenebilir?**

- Ordunun ihtiyaçlarının karşılanması için Tekâlif-i Millîye (Millî Yükümlülükler) Emirleri'nin yayımlanmasının
- Bölgesel cemiyetlerin kurulmasının
- Maarif Kongresi'nin toplanmasının
- İşgale uğrayan şehirleri korumak amacıyla Kuvay-ı Milliye birliklerinin kurulmasının
- İstiklal Marşı'nın kabul edilmesinin

- Birinci İnönü Savaşı'nın aşağıdaki sonuçlarından hangisi İtilaf Devletleri'nin TBMM Hükümetini resmen tanıdıklarına kanıt olarak gösterilebilir?**

- Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nun (1921 Anayasası) kabul edilmesi
- İstiklal Marşı'nın kabul edilmesi
- İtilaf Devletleri'nin, İtalya aracılığıyla TBMM'yi Londra Konferansı'na davet etmesi
- Sovyet Rusya ile Moskova Antlaşması'nın imzalanması
- Londra Konferansı'na İstanbul Hükümetinin de davet edilmesi

- İlhan Öğretmen, "Kurtuluş Savaşı'nda Cephele" konusunu işlediği derste öğrencilerine şunları anlatmıştır:**

- Kars ve Ankara Antlaşmalarının yapılmasını sağlamıştır.
- Mustafa Kemal'e gazi unvanı ve mareşal rütbesinin verilmesinde etkili olmuştur.

Buna göre İlhan Öğretmen, öğrencilerine aşağıdakilerden hangisinin sonuçlarıyla ilgili bilgi vermiştir?

- İnönü Savaşlarının
- Ermenistan Zaferi'nin
- Maarif Kongresi'nin
- Büyük Taarruz'un
- Sakarya Meydan Savaşı'nın

7. TBMM, 5 Ağustos 1921'de üç ay süreyle Meclisin yetkilerini kullanmak üzere Mustafa Kemal Paşa'ya Başkomutanlık yetkisini veren kanunu kabul etmiştir. Mustafa Kemal bu kanunun kendisine verdiği yetkilere dayanarak, ordunun ihtiyaçlarını halkın desteği ile karşılamak üzere Tekâlif-i Milliye Buyrukları'nı yayımlamıştır.

Buna göre, Tekâlif-i Milliye Buyrukları'nın,

- I. ordunun savaş gücünün artırılması,
- II. Kuvay-ı Milliye'den düzenli orduya geçilmesi,
- III. ordu-millet dayanışmasının sağlanması

durumlarından hangilerine katkıda bulunduğu savunulabilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve II
D) I ve III   E) I, II ve III

8. Lozan Konferansı'nda alınan aşağıdaki kararlardan hangisinin Türkiye üzerinde yabancı devletlerin baskısını azalttığı söylenemez?

- A) Kapitülasyonların kaldırılmasının
- B) Azınlıkların Türk vatandaşları kabul edilmesinin
- C) Boğazların yönetiminin uluslararası bir komisyona bırakılmasının
- D) Yabancı okulların devlet denetimi altına alınmasının
- E) Osmanlı borçları sorununun çözülmesinin

9. Kurtuluş Savaşı'nda cephelerin kapanma sırası Doğu, Güney, Batı şeklinde olmuştur.

Buna göre,

- I. Fransızlar,
- II. Yunanlılar,
- III. Ermeniler

aşağıdaki seçeneklerin hangisinde verilen sıraya göre işgal ettikleri yerlerden çekilmeyi kabul etmişlerdir?

- A) I, II, III   B) I, III, II   C) II, I, III
D) III, I, II   E) III, II, I

10. Mudanya Ateşkesi'ne göre; Doğu Trakya, Meriç Irmağı sınırı olmak üzere Türkiye'ye bırakılacak, Yunanlılar 15 gün içerisinde Doğu Trakya'yı boşaltacak, Yunanlılardan boşalan yerleri İtilaf Devletleri'nin askerleri devralacak fakat onlar da en geç bir ay içerisinde Doğu Trakya'yı Türkiye'ye teslim edeceklerdi.

Bu bilgiyle aşağıdaki ifadelerden hangisine ulaşamaz?

- A) Türk-Yunan çatışmasının önlenmek istendiği
- B) Doğu Trakya'nın savaş yapılmadan alındığı
- C) Saltanatın kaldırıldığı
- D) Türk ordusunun Yunanistan'a karşı başarılı olduğu
- E) Misak-ı Millî sınırlarının bir bölümüne daha ulaşıldığı

11. Lozan Barış Antlaşması'nda yer alan; "Türkiye içinde yaşayan Müslüman olmayan azınlıklar hukuken ve fiilen Türk uyruklu sayılacaklar ve hukuk düzeni içinde Türklerle eşit haklara sahip olacaklardır. Türkiye sınırları içerisindeki yabancı okulların denetimi Türkiye'ye bırakılacaktır." **kararlarının,**

- I. millî ekonominin kurulması,
- II. Türkiye'nin egemenlik haklarının korunması,
- III. milletin yönetimde söz ve karar sahibi hâline gelmesi

yararlarından hangilerini sağladığı söylenebilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve II   E) I ve III

12. İsmet İnönü, Lozan Barış Antlaşması'nın imzalanması sürecinde devletlerin eşitliği ilkesinden taviz vermemiştir.

İsmet İnönü'nün bu tutumuyla,

- I. ulusal bağımsızlığın korunması,
- II. planlı ekonomiye geçilmesi,
- III. egemenlik haklarından taviz verilmemesi

amaçlarından hangilerini gerçekleştirmek istediği söylenemez?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve II   E) II ve III

1. Kök Türkler önce Akhunlara karşı Sasaniler, daha sonra da Sasanilere karşı Bizanslılarla iş birliği yapmışlardır.

Kök Türklerin bu politika ile güttükleri amaç aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İpek Yolu'na hakim olmak
- B) Çinlileri baskı altına almak
- C) Hristiyan birliğini parçalamak
- D) Orta Asya'da Türk birliğini sağlamak
- E) Ülkeyi hanedan üyeleri arasında paylaşmak

2. Asya Hunlarının bilinen ilk kağanı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Mete Han
- B) Kutluk Kağan
- C) Mukan Kağan
- D) Teoman
- E) Ho-han-yeh

3. Avrupa Hunları ile Bizans İmparatorluğu arasında imzalanan Margos Antlaşması'na göre;

- Hunlar tarafından esir edilmiş Romalılar ile çeşitli nedenlerle ülkelerini terk eden Hunlar, Doğu Roma Devleti'ne kabul edilmeyeceklerdir.
- Bizans, Hunlara bağlı kavimlerle antlaşma yapmayacaktır. Ticari faaliyetler belirli sınır kasabalarında devam edecektir.
- Bizans'ın Hunlara ödemekte olduğu vergi 300 altın libreden 700 altın libreye çıkacaktır.

Bu bilgilere göre, Margos Antlaşması'nın Türklerin aşağıdakilerden hangisini devam ettirmesini sağladığı söylenemez?

- A) Bölgenin siyasal liderliğini
- B) Ekonomik çıkarlarını
- C) Ticari faaliyetlerini
- D) Orta Asya'dan Türk göçlerini
- E) Vergi gelirlerini

4. 572'de Kök Türk Devleti'nin başına geçen Ta-po Kağan'ın Budizm'i kabul edip tapınak yaptırması ve Çin'e olan hayranlığı halkın tepkisine yol açmıştır.

Bu durum aşağıdakilerden hangisinin bir göstergesidir?

- A) Hükümdarların halk tarafından seçildiğinin
- B) Kök Türklerin Çin egemenliğine girdiğinin
- C) Halkın geleneklerine bağlı kalmaya özen gösterdiğinin
- D) Ta-po'nun halkın görüşleri doğrultusunda hareket ettiğinin
- E) Kök Türklerin farklı kavimlerden oluştuğunun

5. Aşağıdakilerden hangisi II. Kök Türk Devleti'yle ilgili doğru bir bilgidir?

- A) Sasani Devleti ile anlaşarak Akhun Devleti'ne son vermiştir.
- B) Kurucusu Bumin Kağan'dır.
- C) 582 yılında doğu ve batı olmak üzere ikiye ayrılmıştır.
- D) Bumin Kağan, ülkenin batı kısmının idaresini kardeşi İstemi Yabgu'ya vermiştir.
- E) Bilinen ilk Türk alfabesini kullanmıştır.

6. Mesut Öğretmen, Orta Asya Türk devletlerinde devlet yönetiminin konu edildiği derste öğrencilerine aşağıdaki bilgiyi vermiştir:

- Doğu tarafının hâkimiyet üstünlüğü tanınmıştır. Ülkenin batısını yöneten hanedan üyesi doğudaki kağana bağlı hareket etmiştir.

Mesut Öğretmen'in, hakkında bilgi verdiği uygulama aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kut anlayışı
- B) Onlu sistem
- C) İkili teşkilat
- D) Kurultay
- E) Boy birliği

2. BASAMAK

7.

Yukarıdaki haritaya göre, Orta Asya'dan yapılan Türk göçlerinin aşağıdakilerden hangisine zemin hazırlaması beklenmez?

- A) Türk kültürünün yayılmasına
- B) İklim değişiklikleri nedeniyle otlaklar ve tarım alanlarının daralmasına
- C) Farklı bölgelerde Türk devletlerinin kurulmasına
- D) Türk boyları arasında giyim kuşam, inanç, şive, ekonomi gibi konularda kültürel farklılıkların ortaya çıkmasına
- E) Bazı Türk boylarının millî benliklerini kaybetmesine

- 8.
- Türkiye kelimesi, ilk olarak VI. yüzyılda Bizans kaynaklarında "Orta Asya" için kullanılmıştır.
  - Bizans kaynakları, IX ve X. yüzyıllarda Volga'dan, Orta Avrupa'ya kadar uzanan sahaya Türkiye adını vermiştir.
  - Anadolu XII. yüzyıldan itibaren Türkiye olarak tanınmaya başlamıştır.

Türkiye ifadesinin farklı dönemlerde farklı coğrafyalar için kullanılması aşağıdakilerden hangisinin sonucudur?

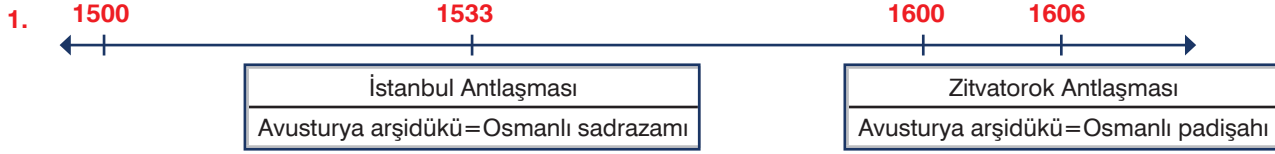
- A) Türk göçlerinin
- B) İslamiyet'in yayılmasının
- C) Türk boyları arasında birliğin sağlanmasının
- D) Türklerin yazıyı kullanmaya başlamalarının
- E) Türklerin farklı toplumlarla kültürel etkileşim yaşamalarının

- 9.
- Türklerde kağan olabilmek için Gök Tengri tarafından kut verilmiş bir aileye mensup olmak gerekirdi. Bu aileler belli olup Hunlarda Tu-ku, Kök Türklerde Aşina ve Uygurlarda Yağlakâr aileleridir. Kut, kan yoluyla geçtiği için bütün hanedan üyeleri kağan olma hakkına ve yetkisine sahiptir.

Bu durumun aşağıdakilerden hangisini engellediği savunulabilir?

- A) Türk devletlerinin tek hanedan tarafından yönetilmesini
- B) Yerleşik hayata geçilmesini
- C) Taht kavgalarının yaşanmasını
- D) Türklerin boylar hâlinde teşkilatlanmasını
- E) Hun, Kök Türk ve Uygurlarda çok sayıda hanedanın iktidara gelmesini

BASAMAK DEĞERLENDİRME TESTİ

Osmanlı Devleti'nin Avusturya ile imzaladığı bazı antlaşmaların gösterildiği tarih şeridinden hareket ederek aşağıdakilerden hangisi ileri sürülebilir?

- A) Osmanlı Devleti'nin genişleme politikasından vazgeçtiği
- B) Avusturya'nın İstanbul'da elçi bulundurma hakkı kazandığı
- C) Osmanlı Devleti ile Avusturya arasında iyi ilişkiler kurulduğu
- D) Avusturya'nın, Osmanlı Devleti'ne karşı kurulan Haçlı ittifakından ayrıldığı
- E) Osmanlı Devleti'nin Avusturya karşısındaki diplomatik üstünlüğünü kaybettiği

Küçük Kaynarca Antlaşması ile belirlenen sınırları gösteren haritadan hareket ederek,

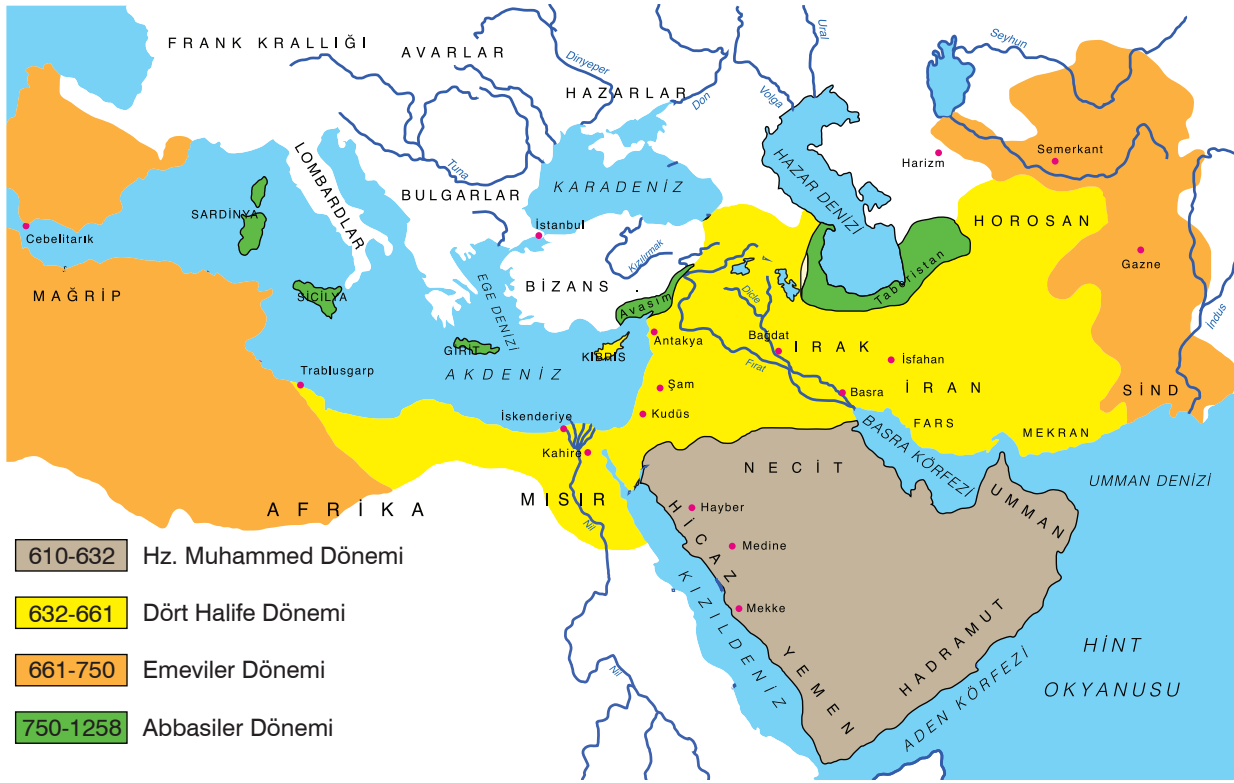
- I. Karadeniz Türk gölü olma özelliğini kaybetmiştir.
- II. Osmanlı Devleti yeni topraklar kazanmıştır.
- III. Rusya, Kırım'ı topraklarına katmıştır.

çıkarımlarından hangileri yapılabilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) I ve III
- E) I, II ve III

3. BASAMAK

7.

610-632 Hz. Muhammed Dönemi

632-661 Dört Halife Dönemi

661-750 Emeviler Dönemi

750-1258 Abbasiler Dönemi

İslamiyet'in yayılışını gösteren haritadan hareketle aşağıdaki çıkarımlardan hangisi yapılamaz?

- A) Hz. Muhammed Dönemi'nde Arabistan'da siyasi birliğin önemli ölçüde sağlandığı
- B) İslam fetihlerinde kara ordularının yanı sıra donanmanın da kullanıldığı
- C) Afrika'nın kuzeyinde İslam fetihlerinin Dört Halife Dönemi'nde başladığı
- D) İslam Devleti'nin Emeviler Dönemi'nde Abbasiler Dönemi'nden daha fazla büyüdüğü
- E) Avrupa'da ilk İslam fetihlerinin Abbasiler Dönemi'nde başladığı

8. Hz. Ali'nin şehit edilmesinin ardından Kûfeliler, Hz. Ali'nin oğlu Hz. Hasan'ı halife seçtiler. Bu süreçte Muaviye de Şam'da halifeliğini ilan etti. Müslümanlar arasında kan dökülmesini istemeyen Hz. Hasan, Muaviye ile anlaşarak halifelikten çekildi.

Hz. Hasan'ın bu tutumu aşağıdakilerden hangisine verdiği önemi gösterir?

- A) Tüm Müslümanların eşit kabul edilmesine
- B) İslam dünyasında birlik ve beraberliğin sürdürülmesine
- C) Yalancı peygamberlerle mücadele edilmesine
- D) Yönetimde yeni kurumların oluşturulmasına
- E) Halifelerin seçimle belirlenmesi uygulamasının sürdürülmesine

9. Endülüs Emevi Devleti'nde siyasi güç zamanla farklı etnik kökenden devlet görevlilerinin eline geçmiştir. Bu görevlilerin birbirleriyle mücadeleleri sonucunda yaşanan karışıklıklar, İspanya'da Tavaif-i Mülûk adı verilen küçük devletlerin kurulmasına yol açmıştır.

İspanya'da yaşanan bu durumun aşağıdakilerden hangisinin bir sonucu olduğu ileri sürülebilir?

- A) İslam dünyasında siyasi birliğin bozulmasının
- B) Türklere orduda görev verilmemesinin
- C) Müslümanlara karşı Haçlı ittifakının kurulmasının
- D) Devlet otoritesinin zayıflamasının
- E) Endülüs Emevi hükümdarlarının halife unvanını kullanmalarının